

Тема 4. МОДЕЛЬ ВРІВНОВАЖЕННЯ ТОВАРНОГО ТА ГРОШОВОГО РИНКІВ

Програмні запитання

1. Модель “доходи-витрати” (кейнсіанський хрест).
2. Рівновага на товарному ринку та крива IS.
3. Процентна ставка, інвестиції та крива IS.
4. Зсунення кривої IS.
5. Рівновага на грошовому ринку та крива LM.
6. Теорія переваги ліквідності.
7. Зсунення кривої LM.
8. Рівновага у короткостроковому періоді в моделі IS/LM.
9. Методи макроекономічного аналізу в моделі IS/LM.

Література: *Манків* (розділ 10). *Мікроекономіка і макроекономіка* (Ч.ІІ, теми 5; 8). Мэнкью (гл. 9, 10); Макконел, Брю (гл. 12, гл. 13, стор. 219-230); Семьюелсон, Нордгауз (розд. 7, 9-А)

Самостійна робота: Кейнс; Хансен; Дорнбуш, Фишер; Шевчук; Стігліц.

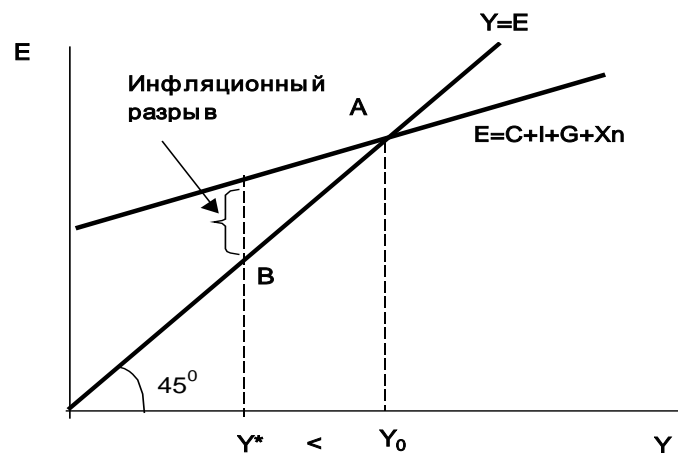
Основні положення тем 4 і 5

Планові витрати – це сума, яку домогосподарства, фірми та уряд планують витратити на купівлю товарів і послуг. **Реальні витрати** відрізняються від планових тоді, коли фірми роблять запаси продукції.

Функція планових витрат: $E = C + I + G + X_n$ є на графіку як **функція споживання** $C = a + b(Y - T)$, що посунута угору на величину $I + G + X_n$. Лінія планових витрат пересікає на графіку лінію, кожна точка якої відповідає рівності доходів і витрат ($Y=E$), в одній точці А. Такий графік має назву „Кейнсіанський хрест”. В закритій економіці точці А відповідає **макроекономічна рівновага**, ознакою якої також є рівність обсягів збережень та інвестицій.

Рецесійний розрив – величина, на яку треба збільшити сукупний попит (витрати), щоби збільшити рівноважний ВВП до рівня потенційного ВВП чи до повної зайнятості.

Інфляційний розрив - величина, на яку треба зменшити сукупний попит (витрати), щоби зменшити рівноважний ВВП до рівня потенційного ВВП чи до повної зайнятості.

Мультиплікатор державних витрат – коефіцієнт збільшення (зменшення) рівноважного ВВП (ΔY) від збільшення (зменшення) державних витрат (ΔG).

$\Delta Y = \Delta G \cdot M_g$, де M_g – мультиплікатор державних витрат.

$$M_g = \frac{\Delta Y}{\Delta G} = \frac{1}{1-b}, \text{ де } b \text{ – гранична схильність до споживання.}$$

Податковий мультиплікатор - коефіцієнт збільшення (зменшення) рівноважного ВВП (ΔY) від збільшення (зменшення) автономних податків (ΔT).

$\Delta Y = \Delta T \cdot M_T$, де M_T – податковий мультиплікатор.

$$M_T = \frac{\Delta Y}{\Delta T} = \frac{-b}{1-b}, \quad \Delta Y = -\Delta T \cdot \frac{b}{1-b}$$

Мультиплікатор збалансованого бюджету - коефіцієнт збільшення (зменшення) рівноважного ВВП (ΔY) від одночасного збільшення на ту саму величину: автономних податків (ΔT) та державних витрат (ΔG). Мультиплікатор збалансованого бюджету **дорівнює одиниці**, тобто у цьому випадку ВВП (ΔY) зросте на цю ж саму величину.

Крива IS – це геометричне місце точок, що характеризують всі комбінації рівноважного ВВП (Y) на товарних ринках та відповідних до них відсоткових ставок грошового ринку (r), що можуть означати одночасне рівноваження товарних і грошового ринків. Всі точки кривої *IS* означають рівність інвестицій та збереження ($I=S$).

Крива LM – це геометричне місце точок, що характеризують всі комбінації рівноважних відсоткових ставок грошового ринку (r) та відповідних до них значень ВВП (Y) на товарних ринках, що може означати одночасне врівноваження грошового та товарних ринків. Всі точки кривої LM відповідають рівності попиту і пропозиції грошей. Термін LM це (Liquidity = Money Supply).

Практичні завдання.

1. Припустимо, що функція споживання в економіці така:

$C = 50 + 0,8 Y$, інвестиції та чистий експорт не залежать від рівня доходу і є константами. $I = 30$,

$G = 30$, а $NX = 10$. Треба визначити обсяг врівноваженого доходу для цієї економіки та для ситуації, коли інвестиції зростуть на 10 одиниць.

2. Економіку характеризують наступні показники:

$C = 60 + 0,5 Y$, інвестиції дорівнюють 30, державні витрати та експорт дорівнюють нулю. Користуючись таблицею знайдіть врівноважений ВВП.

Y	C	I	(C + I)	MPC
30				
160				
190				

3. Лінійне рівняння споживання в гіпотетичній економіці має вигляд:

$$C = 40 + 0,8 Y; Y = 800.$$

Визначити: граничну схильність до споживання, граничну схильність до заощадження, рівень споживання, середню схильність до споживання, середню схильність до заощадження.

4. Економіка країни описується такими рівняннями:

Функція споживання: $C = 200 + 0,75(Y - T)$

Державні закупки (G) та податки (T) дорівнюють 100, а інвестиції (I) = 120.

а) Знайти рівноважний обсяг ВВП.

Додатково до попереднього:

Функція інвестицій: $I=200-25r$

Функція попиту на гроші : $(M/P) = Y-100r$

Пропозиція грошей (M) дорівнює 1000, а рівень цін (P) = 2.

б) Треба знайти рівноважний рівень ставки проценту та доходу (ВВП).

5. Представте графічно модель "IS/LM" та ситуацію "розрив інфляції" з позначенням усіх осей та ліній.

Питання множинного вибору

6. Якщо інвестиції, податки та урядові витрати тримаються на постійному рівні, крива планових витрат:

- а) має нахилення уверх, а нахил дорівнює MPC;
- б) має нахилення униз, а нахил дорівнює MPS;
- в) уявляє собою вертикальну лінію;
- г) уявляє собою горизонтальну лінію.

7. Врівноважений ВВП на графіку моделі "кейнсіанський хрест" знаходиться в точці де лінія сукупних витрат перетинає:

- а) вертикальну вісь;
- б) лінію 45^0 ;
- в) горизонтальну вісь;
- г) ніяку з вказаних.

8. В моделі "кейнсіанський хрест" лінія з кутом нахилу 45^0 відображає, що:

- а) ВВП збільшується із зростання споживання;
- б) фактичні витрати завжди дорівнюють доходам;
- в) інвестиції призводять до збільшення врівноваженого доходу;
- г) все згадане є слухним.

9. Що з наведеного не визначає обсяги інвестування?

- а) отриманий дохід;
- б) сподівання інвесторів;
- в) рівень процентної ставки;
- г) технологічні зміни.

10. На графіку моделі “IS/LM”:

- а) вертикальна вісь позначає процентну ставку;
- б) горизонтальна вісь вимірює інвестиції;
- в) на горизонтальній вісі вимірюється попит на гроші;
- г) все згадане слушне.

11. Якщо уряд засобами фіскальної політики збільшує рівень реального ВВП до потенційного, то модель “IS/LM” відіб`є це:

- а) зсувом кривої LM ліворуч-вверх;
- б) зсувом кривої LM праворуч-униз;
- в) зсувом кривої IS ліворуч-униз;
- г) зсувом кривої IS праворуч-вверх.